

یداله دادگر

محورهای اساسی در

نظام های اقتصادی

۵/۴۴۸۸۳۷

در اقتصاد اسلامی و جامعه
در اقتصاد اسلامی و جامعه

www.ketab.ir

سرشناسه: دادگر، یدالله، ۳۱-
عنوان و نام پدیدآور: محورهای اساسی در نظام اقتصادی/ یدالله دادگر؛
ویراستار الهه عین‌بخش
مشخصات نشر: تهران، نشر نی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری: ۴۱۶ ص.
شابک: 978-964-185-491-3
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه.
موضوع: اقتصاد Economics؛ اقتصاد تطبیقی Comparative
economics؛ سرمایه‌داری Capitalism
رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۵ ۲۵۲ ف/ ۱۸۰ HB
رده‌بندی دیویی: ۳۳۰
شماره کتابشناسی ملی: ۴۴۵۸۸۴۷

قیمت: ۲۸۰۰۰ تومان

محورهای اساسی

نظام‌های اقتصادی

دکتر یداله دادگر

استاد دانشگاه شهید بهشتی

ویراستار الهه عین‌بخش

چاپ اول تهران، ۱۳۹۵

تعداد ۵۰۰ نسخه

چاپ و صحافی نقش

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن کلاً و جزئاً،
به هر صورت (چاپ، فتوکپی، صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی)
بدون اجازه‌ی مکتوب ناشر ممنوع است.

شابک ۹۷۸ ۹۶۴ ۱۸۵ ۴۹۱ ۳

www.nashreney.com

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار
۱۱	فصل اول. مقدمه‌ای در نقش‌های اقتصادی
۱۱	۱.۱ چند بحث آغازین
۱۸	۱.۲ وضعیت عمومی نظام‌های اقتصادی
۲۷	۱.۳ دیگر تحولات نظام‌های اقتصادی
۳۷	۱.۴ نمونه‌ی دستاوردهای فصل
۳۹	فصل دوم. سازمان‌دهی‌های نظام‌های اقتصادی
۳۹	۲.۱ مقدمه
۴۲	۲.۲ سازمان و ترتیبات تصمیم‌گیری
۵۰	۲.۳ بازارمحوری و برنامه‌محوری نظام‌ها
۵۶	۲.۴ نقش حقوق مالکیت، انگیزه و انتخاب دسته‌جمعی در تمایز نظام‌ها
۶۳	۲.۵ ظرفیت طبقه‌بندی نظام‌ها
۶۸	۲.۶ نمونه دستاوردهای فصل
۷۱	فصل سوم. نظام‌ها و نهادها
۷۱	۳.۱ مقدمه و خاستگاه نهادها
۷۴	۳.۲ نقش نهادها، سیاست‌ها و دیگر عوامل در پیشرفت نظام‌ها

۷۷	۳.۳ معیارهای پیشرفت و بالندگی در نظام‌های اقتصادی
۹۰	۳.۴ تغییر و اصلاح نهادها و نظام‌ها
۱۰۹	۳.۵ نمونه دستاوردهای فصل
۱۱۱	فصل چهارم. چارچوب نظری نظام اقتصاد سرمایه‌داری
۱۱۱	۴.۱ مقدمه
۱۲۱	۴.۲ کارکرد بازار
۱۲۸	۴.۳ نارسایی یا شکست بازار و نیاز به حضور دولت
۱۴۵	۴.۴ درم پادانی با کمک معیارهای پیشرفت اقتصادی
۱۴۸	۴.۵ نمونه دستاوردهای فصل
۱۵۱	فصل پنجم. سربیه نظام اقتصادی سوسیالیسم و کمونیسم
۱۵۱	۵.۱ مقدمه
۱۵۴	۵.۲ نظریه مارکسیست-لنینست و دیگر رویکردهای سوسیالیسم
۱۶۱	۵.۳ روندها و چالش‌های تخصیص منابع در سوسیالیسم برنامه‌محور
۱۷۲	۵.۴ نظریه سوسیالیسم بازارمحور و ابعاد گوناگون آن
۱۸۲	۵.۵ نمونه دستاوردهای فصل
۱۸۵	فصل ششم. کارکرد سرمایه‌داری سنتی
۱۸۵	۶.۱ مقدمه
۱۸۹	۶.۲ ساختارهای اساسی در الگوی انگلوساکسونی
۲۰۰	۶.۳ مقررات‌گذاری، بازار کار و برنامه‌های کلان اقتصادی
۲۱۶	۶.۴ نمونه دستاوردهای فصل
۲۱۹	فصل هفتم. عملکرد دیگر الگوهای سرمایه‌داری
۲۱۹	۷.۱ مقدمه‌ای در سرمایه‌داری اروپایی
۲۲۱	۷.۲ ابعاد عمومی سرمایه‌داری اروپایی
۲۲۷	۷.۳ خصوصیات بازار و دولت در الگوی اروپایی
۲۳۴	۷.۴ بحث‌های آغازین در سرمایه‌داری آسیایی
۲۳۹	۷.۵ الگوی دویخشی و دیگر ویژگی‌های الگوهای آسیایی
۲۵۰	۷.۶ نمونه دستاوردهای فصل

فصل هشتم. عملکرد الگوهای نظام اقتصاد سوسیالیستی	۲۵۱
۸.۱ مقدمه	۲۵۱
۸.۲ چارچوب کلی نظام اقتصادی شوروی سابق	۲۵۵
۸.۳ بحث‌های آغازین عملکرد سوسیالیسم بازارمحور	۲۶۵
۸.۴ فراز و فرود نظام‌های اقتصادی سوسیالیستی	۲۸۲
۸.۵ نمونه‌ی دستاوردهای فصل	۲۹۵
فصل نهم. اصلاح و گذار در نظام‌های اقتصادی	۲۹۷
۹.۱ مقدمه	۲۹۷
۹.۲ چارچوب‌های آغازین گذار	۳۰۱
۹.۳ جایگاه خصوصی‌سازی در گذار اقتصادی	۳۰۸
۹.۴ ابعاد پولی، مالی، و بین‌المللی در گذار اقتصادی	۳۱۷
۹.۵ گذار اقتصادی و سیاست‌های رفاهی	۳۲۴
۹.۶ نمونه دستاوردهای فصل	۳۲۸
فصل دهم. دورنمای آینده‌ی نظام‌ها و اصلاح آن‌ها	۳۳۱
۱۰.۱ مقدمه	۳۳۱
۱۰.۲ دورنمای عمومی نظام‌های اقتصادی	۳۳۶
۱۰.۳ هم‌گرایی اقتصادی و حل و فصل چالش‌های نظام اقتصادی	۳۵۱
۱۰.۴ برخی دستاوردها و عوامل استحکام نظام‌ها	۳۶۵
۱۰.۵ نمونه‌ی دستاوردهای فصل	۳۷۲
قسمت‌نامه‌ی اقتصاددانان	۳۷۵
کتاب‌شناسی	۳۷۷
نمایه	۴۰۹

پیش‌گفتار

نظام‌های اقتصادی یکی از زیربخش‌های مهم علوم اقتصادی است که به توضیح و تحلیل نهادها، اقتصاد، و ارتباط آن‌ها و ارزیابی کارکرد آن‌ها می‌پردازد. به عبارت دیگر، نظام اقتصادی مجموعه‌ای از ترتیبات نهادی است. این ترتیبات، اساساً پراچهارچوب‌های مالکیت عوامل تولید و تخصیص منابع در نظام‌های مختلف اقتصادی را تعیین می‌دهد. در قدیم بیش‌تر دو نظام سرمایه‌داری و سوسیالیسم به شکل سنتی مطرح بودند، اما در شرایط قرن ۲۱ تحولاتی رخ داده که در پرتو آن، نظام‌های زیرنظام‌های گوناگونی شکل گرفته‌اند. در این اثر، علاوه بر نظام‌های سنتی سرمایه‌داری و سوسیالیستی، به روند نظام‌های اقتصادی در جهان جدید نیز می‌پردازیم. از این رو، ابعاد کاربردی نظام‌های اقتصادی در این اثر بسیار نمایان است و در آن فقط به بحث‌های تئوریک بسنده نشده است. این نوشته کتاب کاربردی برای تمامی علاقه‌مندان نظام‌های اقتصادی است و برای ارائه‌ی یک درس سه واحدی در سطح کارشناسی رشته‌ی اقتصاد هم مناسب است. از این رو، مطالب کتاب با سرفصل‌های وزارت علوم و آموزش عالی در درس نظام‌ها سازگاری دارد. در چینش مطالب کوشیده‌ام از جدیدترین متن‌های تألیف شده در موضوع نظام‌ها تا زمان تدوین کتاب استفاده کنم. از آن‌جا که بخش‌هایی از

این متن را زمانی تکمیل کردم که مشغول گذراندن فرصت مطالعاتی در دانشگاه ایلینویز آمریکا بودم، کتاب‌خانه‌ی غنی آن دانشگاه و فضای علمی موجود در آن، این بستر را فراهم می‌کرد که از آخرین یافته‌های علمی در این خصوص استفاده کنم. از این رو، جا دارد از مسئولان دپارتمان اقتصاد آن دانشگاه قدردانی کنم که امکانات یادشده را در اختیار من قرار دادند در ضمن، لازم می‌دانم از دانشجویان اقتصاد دانشگاه شهید بهشتی: خانم‌ها فاطمه اسماعیلی، زیبا پیری، نازنین خسروی، بهاره سلیمی، نسرين شاکری، زهر کرمی و آقای افشین مؤیدی که در تایپ آغازین برخی از فصل‌های این نوشته کمک کردند، تشکر کنم. همچنین جا دارد از مدیر محترم نشر نی، جناب آقای سمی، در نشر این اثر و از زحمات فراوان سرکار خانم عین‌بخش در ویرایش آن و سمانه سپاس‌گزاری کنم. در پایان از دریافت پیشنهاد‌های اصلاحی محترم دانشگاهی، استادان و دانشجویان گرامی و دیگر علاقه‌مندان به درس نظام‌های اقتصادی متشکرم.

یداله دادگر

پاییز ۱۳۹۵